

Briselē, 22.9.2020.
SWD(2020) 184 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA,
ar ko groza Direktīvu 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts
ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā

{COM(2020) 571 final} - {SEC(2020) 302 final} - {SWD(2020) 183 final}

Kopsavilkuma lapa
Ietekmes novērtējums par Priekšlikumu direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā
A. Rīcības nepieciešamība
Pamatojums. Risināmā problēma
Darba ņēmēju eksponētība kancerogēniem un mutagēniem rada būtisku risku darba ņēmēju veselībai. Saskaņā ar <i>EU-OSHA</i>¹ datiem katru gadu 52 % ar arodu saistītu nāves gadījumu ES tiek attiecināti uz vēzi. Šā iemesla dēļ Komisija turpina Kancerogēnu un mutagēnu direktīvas (KMD)² atjaunināšanas procesu, ierosinot šo ceturto papildu arodekspozīcijas robežvērtību (<i>OEL</i>) kopumu. Tas atbilst KMD, kurā noteikts, ka <i>OEL</i> jānosaka visiem tiem kancerogēniem un mutagēniem, attiecībā uz kuriem tas ir iespējams, ņemot vērā pieejamo informāciju. Vairāk nekā 1 miljons ES darba ņēmēju pašlaik ir eksponēti trim šajā iniciatīvā minētajām vielām, proti, akrilnitrilam, niķeļa savienojumiem un benzolam. Ja ES līmenī netiks veikti nekādi pasākumi, arodeksponētība šīm trim vielām nākamā 60 gadu laikā izraisīs gandrīz 2000 vēža un citu ar arodu saistītu slimību gadījumu.
Paredzamie šīs iniciatīvas mērķi
Šīs iniciatīvas galvenais vispārējais mērķis ir vēl vairāk stiprināt darba ņēmēju tiesības uz augsta līmeņa drošību un veselības aizsardzību darbā un novērst nāvi ar darbu saistīta vēža un citu minēto trīs vielu izraisītu veselības problēmu dēļ. Lai atbalstītu šo vispārējo mērķi, šai iniciatīvai būs trīs konkrēti mērķi: • turpināt uzlabot aizsardzību pret arodeksponētību kancerogēniem un mutagēniem ES; • uzlabot ES tiesiskā regulējuma efektivitāti, to atjauninot atbilstoši zinātniskajiem pierādījumiem; • nodrošināt lielāku skaidrību, atvieglot īstenošanu un veicināt vienlīdzīgākus konkurences apstākļus ekonomikas dalībniekiem, pieņemot minimālās prasības ES līmenī.
ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība
Jaunu vai pārskatītu arodekspozīcijas robežvērtību noteikšana KMD ļaus nodrošināt līdzīgu minimālo aizsardzības līmeni darba ņēmējiem visā ES. Tā kā ES mērogā nav noteiktas arodekspozīcijas robežvērtības, kā tas ir niķeļa savienojumu un akrilnitrila gadījumā, dažas dalībvalstis nav noteikušas nacionālās arodekspozīcijas robežvērtības vai ir pieņēmušas ļoti atšķirīgus līmeņus, tādējādi radot atšķirības attiecībā uz darba ņēmēju aizsardzību no eksponētības šīm vielām. Attiecībā uz benzolu, pat ja pastāv ES arodekspozīcijas robežvērtības, darba ņēmēju aizsardzība atšķiras, jo dažas dalībvalstis ir pieņēmušas zemāku nacionālo arodekspozīcijas robežvērtību. Papildus šim līdzīgajam minimālajam aizsardzības līmenim visā ES šī iniciatīva arī uzlabos skaidrību un izpildi, veicinās vienlīdzīgākus konkurences apstākļus ekonomikas dalībniekiem tajās nozarēs, kurās izmanto minētās vielas, un izvairīsies no darba dublēšanās, likvidējot nepieciešamību dalībvalstīm veikt pašām savu zinātnisko analīzi, lai noteiktu arodekspozīcijas robežvērtības.

B. Risinājumi
Apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums. Pamatojums
Vairāki risinājumi tika noraidīti, jo tie tika uzskatīti par nesamērīgiem vai mazāk efektīviem šīs iniciatīvas mērķu sasniegšanā. Viens no šiem risinājumiem ir aizliegums darbā izmantot kancerogēnas ķīmiskās vielas, tirgus instrumenti (subsīdijas, nodokļu atvieglojumi u. c.), nozares pašregulācija un vadlīniju dokumenti. Kā vispiemērotākais risinājums tiek saglabāta jaunu vai pārskatītu ES mēroga arodekspozīcijas robežvērtību noteikšana KMD ietvaros. Tika izvērtēti vairāki arodekspozīcijas robežvērtību scenāriji, tostarp arodekspozīcijas robežvērtības, par kurām vienojusies trīspusējā Darba drošības un veselības aizsardzības padomdevēja komiteja (ACSH) un kurās ņemti vērā zinātniskie ieteikumi, kā arī sociālekonomiskie un īstenojamības jautājumi. ACSH sastāvā ir valdību, darba devēju un darba ņēmēju pārstāvji. Līdztekus tām arodekspozīcijas

¹EU-OSHA (2017), "Nelaimes gadījumu darbā un arodslimību izmaksu starptautisks salīdzinājums", pieejams tīmekļa vietnē: <https://osha.europa.eu/lv/publications/international-comparison-cost-work-related-accidents-and-illnesses/view>.

²Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/37/EK (2004. gada 29. aprīlis) par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā. Sk. vietni: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32004L0037>.

robežvērtībām, par kurām vienojusies ACSH, katrai vielai ir apsvērti zemākās un augstākās robežvērtības scenāriji.

Pamatojoties uz rūpīgu ietekmes novērtējumu, ACSH ieteiktās arodekspozīcijas robežvērtības ir saglabātas kā vēlamie risinājumi, jo tie ir labākie scenāriji no efektivitātes, lietderības un saskaņotības viedokļa. Tiek uzskatīts, ka šie saglabātie risinājumi arī papildina spēkā esošos REACH pasākumus attiecībā uz katru vielu.

Atbalsts konkrētajiem risinājumiem

Oficiālo divpakāpju konsultāciju ietvaros sociālie partneri atbalsta to vielu sarakstu, kurām jāpievēršas KMD ceturtajā grozījumā.

ACSH sastāvā esošie valdību, darba devēju un darba ņēmēju pārstāvji atbalsta visus vēlamos risinājumus, tostarp ierosinātos pārejas periodus, lai mazinātu darba devēju tehniskās vai ekonomiskās problēmas saistībā ar šīm trim vielām.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Ieguvumi no vēlamā risinājuma (ja nav, no galvenajiem risinājumiem)

Galvenie ieguvumi, kas izriet no vēlamajiem risinājumiem attiecībā uz trim minētajām vielām, ir vairāk nekā 1 000 000 darba ņēmēju aizsardzības veicināšana, nākamo 60 gadu laikā novēršot vairāk nekā 1700 ar darbu saistītu slimību, tostarp vēža saslimšanas, gadījumus. Šāda arodslimību samazināšanās cita starpā mazinās darba ņēmēju un viņu ģimeņu ciešanas un pagarinās viņu darba mūža ilgumu, kvalitāti un darba ražību.

Vēlamie risinājumi dos labumu arī uzņēmumiem, samazinot darba kavējumus, darba ražības kritumus un apdrošināšanas maksājumus aptuveni EUR 7 miljonu apmērā nākamo 60 gadu laikā. Aplēstajos ieguvumos uzņēmumiem nav iekļautas dažas priekšrocības, piemēram, uzlabota juridiskā skaidrība. No šiem vēlamajiem risinājumiem labumu gūs arī publiskās iestādes, jo tie cita starpā samazinās veselības aprūpes izmaksas. Aplēsts, ka nākamo 60 gadu laikā publisko iestāžu ieguvumi būs EUR 5 miljoni.

Papildus šiem ekonomiskajiem un sociālajiem ieguvumiem vēlamais risinājums attiecībā uz benzolu ļaus dažās nozarēs samazināt difūzās emisijas, un tam būs pozitīva ietekme uz vidi. Vēlamajiem risinājumiem attiecībā uz akrilnitrilu un niķeļa savienojumiem nevajadzētu būt nekādai vai ļoti ierobežotai pozitīvai ietekmei uz vidi.

Vēlamā risinājuma izmaksas (ja nav, galveno risinājumu izmaksas)

Uzņēmumiem būs jāveic ieguldījumi, lai panāktu atbilstību vēlamajiem risinājumiem, kā arī jātērē papildu resursi eksponētības pārraudzībai, kas radīs darbības izmaksas. Tiek lēsts, ka šie izdevumi nākamo 60 gadu laikā varētu sasniegt EUR 14 miljardus. Tomēr lielākajā daļā uzņēmumu šīm izmaksām vajadzētu būt ilgtspējīgām salīdzinājumā ar to apgrozījumu. Turklāt vēlamāko risinājumu kopumā ir iekļauti pārejas pasākumi, lai mazinātu darba devēju problēmas, kā arī izvairītos no darbvietu zaudēšanas.

Lai gan dažos ļoti īpašos gadījumos uzņēmumi var nolemt novirzīt izmaksu pieaugumu, patērētāji neizjutīs ietekmi uz cenām vai arī tā būs ļoti ierobežota.

Publiskajām iestādēm būs jāiegulda nauda, transponējot šos vēlamos risinājumus savos tiesību aktos. Tiek lēsts, ka transponēšanas izmaksas varētu sasniegt EUR 2,5 miljonus.

Ietekme uz uzņēmumiem, MVU un mikrouzņēmumiem

Vēlamo risinājumu kopums radīs darbības izmaksas uzņēmumiem, kuriem būs jāievieš papildu aizsardzības pasākumi neatkarīgi no to lieluma. Tomēr, salīdzinot ar gada apgrozījumu, paredzams, ka šie ieguldījumi attiecībā uz šīm trim vielām būs ilgtspējīgi.

Lai gan akrilnitrilu izmanto galvenokārt lieli uzņēmumi, MVU veido nozīmīgu daļu no attiecīgajām nozarēm, kas darbojas ar niķeļa savienojumiem un benzolu. Attiecībā uz visām šajā iniciatīvā aplūkotajām vielām MVU nepieciešamie ieguldījumi turpmākajos 60 gados veidos nelielu daļu no MVU apgrozījuma. Tikai ļoti nedaudzi MVU, uz kuriem attiecas niķeļa savienojumu izmantošana, varētu saskarties ar zināmām grūtībām panākt atbilstību vēlamajam risinājumam. Šā iemesla dēļ vēlamāko risinājumu kopumā attiecībā uz visām vielām ir iekļauti pārejas periodi, kuru mērķis ir mazināt problēmas.

Nozīmīga ietekme uz valsts budžetiem un pārvaldes iestādēm

Izpildiestādēm var rasties papildu administratīvās izmaksas un izpildes izmaksas. Tomēr nav gaidāms, ka šīs izmaksas būs ievērojamas. Izvēlētajam risinājumam arī būtu jāpalīdz samazināt dalībvalsts sociālā

nodrošinājuma un veselības aprūpes sistēmu finansiālie zaudējumi, jo tas novērš veselības problēmas. Paredzams, ka ieguvumi publiskajām iestādēm (gandrīz EUR 5 miljoni) būs lielāki nekā izmaksas (gandrīz EUR 2,5 miljoni).

Cita būtiska ietekme

Vēlamo risinājumu kopums ierobežos atšķirības starp dalībvalstīm, kas veicinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus un vēl vairāk uzlabos iekšējā tirgus darbību. Minētie vēlamie risinājumi pozitīvi ietekmēs arī pamattiesības, jo īpaši attiecībā uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 2. pantu (tiesības uz dzīvību) un 31. pantu (tiesības uz veselībai nekaitīgiem, drošiem un cilvēka cieņai atbilstīgiem darba apstākļiem).

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš

Ierosinātās KMD pārskatīšanas efektivitāte tiks novērtēta, izvērtējot ES direktīvas par darba drošību un veselības aizsardzību darbā, kā paredzēts Direktīvas 89/391/EEK 17.a pantā. Tiek ierosināts izmantot nākamo attiecīgo novērtējumu pēc transponēšanas perioda beigām.